

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

In Agesilaum annotationes

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

Etæonas attinet, eius qui à canibus laceratus traditur, notissima est fabula. Alterius non ita celebris est historia, quam reperere possunt lectores ex Apollonii scholiaste, in lib. 4. paragr. 75. tamen enim non diserte amoris ibi fit mentio: tamen quæ causa Bacchiadis fuerit Aetæonem Melissi F. rapiendi, facile intelligitur. Nescio autem mirarine debeam an detestari oscientiam eorum qui Dictionaria poetica componunt: adeo sæpe in fraudem imperitos inducunt. Sicut hic quidam Bacchiadas, hoc est Corinthi principes, à Bacchide vel Bacchio Herculis F. genus trahentes, idque adeo ex hoc ipso interpretis Apollonii loco, Bacchiorgia celebrantes conuertit.

570. d. *Omnes castra eodem in loco metatos*] Xyl. vertit, *Eodem in loco castrametatos.* & annotat, *ἐν τῷ τῷ.* Aretinus, in capto: ut videatur legisse *ἐν πείρῳ*, aut aliquid tale. Loquitur autem de seruis Bardæis, flagitiorum Marianorum administris.

571. d. *Pityusam*] in Belearico mari duæ sunt insulæ Pityusæ, quarum maior Ebyssus, minor Ophiusa dicitur. Ptolem. libro secundo in descriptione Hispaniæ.

572. d. *Fabulantur Tingites, &c.*] Haud scio an pro Tigenna Tingis sit legendum: apud nullum quidem geographum Tigennam reperio nominatam: & quæ de Antæo dicuntur, faciunt eo ut Tingim legamus. Eadem sunt apud Strab. lib. 17. (nisi quod ibi crebro *Λίγυς* pro *Τίγυς* legitur) & apud alios. Fabula de Antæo eiusdem loci occasione refertur à Luciano lib. 4. Apud Strabonem, quum legatur *ὀκελοῦν*, (pro quo noster *ὄμα* posuit) *ἔπηχων*, interpres splendide auxit fa-

bulam, & tibiam l.x. cubitorum vertit. hoc est *ὀμαίτην ἐν πῆ μύδικῳ*. Quid sit sceletos nemo prope nescit.

574. a. *Domitium & Manlium*] Lusum vox est, ut arbitror, vitiosa. vel L. Domitium legerem, vel Domitium & Lucium (*Λούκιον* non *Λύκιον*) sc. Manilium: cuius lib. 6. cap. 23. in hac historia meminit Orofius, & Liuius lib. 90. prius etiam Amiot placuit.

575. c. *Erat autem in Hispania mos*] Meminit oblique huius consuetudinis Dio noster lib. 53. de Sex. quodam scribens Pacunio, qui Augusto sese deuouisset, ceterisque ut idem facerent suauisset. Non dissimile est quod de Gallorum Sontiatum solduriis refert lib. 3. Comm. Gall. Cæsar, itaque & solduriis eos appellauit, consentiente satis commode rei vocabulo.

578. a. *In Turiensi*] Xyl. vertit, *Ad Duriam.* & annotat, Turiam Aretinus. Græcus liber *Τουρίαν*. Ego Duriam puto legendum, ex epistola Pompeii ad senatum, quæ extat inter tabulas naufragiorum. Sallustii verba sunt: Castra hostium apud Sucionem capta, & prælium apud flumen Duriam, & dux hostium C. Herennius cum vrbe Valentia, & exercitus deleti, satis clara vobis sunt. Meminit huius Durienis prælii etiam Cic. prope initium orationis pro L. Cornelio Balbo.

Ibid. f. *In campis Saguntinis*] *Σαγουντιῶν*. Rectius est apud Appianum *πρὸς Σαγουντιαν*. Urbem autem in quam recessit Sertorius, Calagurium fuisse, ex Liuii lib. 92. patet.

IN AGESILAVM ANNOTATIO.

nes Guil. Xylandri & Herm. Crusarii

interpretum.

596. *Τὴν τὴν ἀνὸς πύρωσιν.* Potest accipi bifariam, ut vel amisisse alterum pedem, vel eo laxo & clauso vsus intelligatur. Posterius ego verius pato, claudumque fuisse, non altero mutilatum pede, videturque ea claudicatio ei ex casu quodam, aut offensione pedis, accidisse: quando Lysander etiam apud Xenophontem lib. 3. & mox apud nostrum exponens oraculum de claudo rege, vocabulo *παρρησίας*, utitur, quod est offendere ad aliquam rem. Itaque & crebro *χρόδος* & *χρότης* vocabula vsurpantur de eo vitio.

597. d. *Ille quum propinquos Agidis maternos*] Suisne an Leotychidæ? Prius ego puto debere intelligi, videtur enim fuisse expressurus si de Leotychidæ propinquis voluisset accipi. Omnino autem ista largitio eo faciebat ne fratris hæreditate auctus, videtur avarus esse, & sordidus, idæoque inuidiam sibi conflaret: quam amoliri utroque modo potuit. Neque tamen pugno, quum videam ab Amiotio posterius receptum.

Ibid. e. *Idhinc fuit*] Xyl. vertit, *Id tale est.* annotatque, In Græco verba sunt mendosa. Quod non animaduertens, aut non ita ut debuit fieri perspicuus Grynæus, à quo hæc Vita melius multo quam ab aliis pleræque alia est conuersa, sententiam deprauauit, & confudit. Libellus Xenophontis in laudem Agesilai scriptus omnium manibus teritur. Græcæ autem sic ego legi, & ita scripsisse Plutarchum pro certo habeo: *ὅστε ποιεῖν ἂ βούλοισι, ποιοῦν τὸ ἴδιον ἐφόρον ἢν πτε καὶ τῷ χερῶντων, &c.* Est autem singularis laudis, ita regnum gerere ut parendo voluntati ciuium, summam potentiam tibi pates: (quum qui aliis obtemperet, videatur parum, aut certe haud ita multum habere potentia) id qua arte ac quibus rationibus consequutus sit Agesilaus, demonstrandum sibi proponit Plutarchus.

598. c. *Agamemnonem* Od. l. 8. Cr.

Ibid. e. *Delectorum libertinorum ex Ilotis manumissorum duo millia*] Xyl. vertit, *Duo millia lectorum tironum.* & annotat, *νεοδαμῶδες διελκίους.* Grynæus, *Disciplina Spartana milites eleeli mille.* Duo millia etiam in Comment. rerum Græcarum Xenoph. lib. 3. leguntur: in Agesilao tria. Athenæus lib. 6. ex Myronis Messeniæ ostendit, neodamodes fuisse seruorum genus qui belli causa manumitterentur: quomodo & ad classem libertati serui *δεσποιοῦνται* appellabantur. & videtur ipsum vocabulum significare eos qui recens disciplina militari instituti, ac quasi domiti essent. Igitur non indocte Amiotus heilotas manumissos vertit.

600. c. *Et turpe dicebat decem millia militum peruenisse duce Xenophonte ad mare*] Nota est historia, præsertim ex Xeno-

phontis libris De expeditione Cyri, de Græcorum millibus decem, qui quum Cyro suppetias tulissent, eo occiso in pugna, varie à regis ducibus tentari, incolumes tamen ex Asia per medios hostes in Europam redierunt. Paucis rem Suidas perstringit in *Ξινοφῶν*.

Ibid. d. *Et esset sine capite inuentum*] Xyl. vertit, *Quum exta parum lætè apparuissent.* annotatque, Sic in genere extuli. Ad verbum est, Quum caput extis, iocinori nempe, defuisset, *ἀλόων φάειντων τῷ ἱερῶν.* Grynæus sacra inuiolata vertit, nescio quo vel codicis mendo (nullum enim erat in nostro) vel argumento inductus. *λόος*, quid sit, notius est quam ut in refellendo sit opera ponenda. Mox pro *τῷ ἀπόροις* legendum *ἐν πῆ*, recte vidit.

Ibid. e. *Quippe perhibendum dicebat ille Agamemnonem esse*] Sæpe huius facti meminit Plutarchus, ut hic, in Gryllo, in libello quo ostendit maliciam ad infelicitatem sufficere, & alibi. Loquitur autem de Æthia, Agamemnonis equa, quam ei ut à militia immuni esse liceret, Echepolus Sicyonius dederat. locus est Homeri libro Iliadis penultimo.

603. a. *Adai scribe*] Xyl. vertit, *Idai scribe.* & annotat, *Ἄδαιου.* Sed sequutus sum Xenophontem, cuius ex quarto libro Rerum Græcarum tota hæc est desumpta narratio.

Ibid. c. *In sanctissimis delubris*] Xyl. vertit, *in religiofissimis deorum fanis.* & annotat, *ἐν τῷ ἀγία τῷ τῷ ἱερῶν.* Monstrose hunc locum corrumpit Grynæus, planum quidem satis & expeditum: desumptum & ipsum ex Agesilao Xenophontis, qui diserte scribit, eum peregrinantem nunquam in priuata domo vlla, semper in templo aliquo diuertere solitum. Id faciebat eo ut quum in iis quæ palam agebat, facile omnem impudicitia immodestiaque suspensionem euitasset, etiam ea quæ semotis arbitris homines agunt, casta omnia esse & sancta ostenderet: deorum scilicet testimonio, quos inspectores eorum adhibebat. multo id rectius quam Demetrius Poliorcetes, qui suis libidinibus impuraque lasciuia ipsius Mineræ, castissimi numinis, (ut tum habebatur) ædem pro hospitio sibi ab Atheniensibus concessam polluit.

606. c. *Canathra appellant gryphorum & tragelaphorum lignea simulacra*] Xenophon scribit, Agesilaum solitum publico canathro Amyclas vehi. *ἀκουσάτω ὃ* (inquit) *ὡς ὅτι πολλοὶ κανάθρου κατήει εἰς Ἀμύκλας.* Varinus hoc vocabulum ita explicat: Canathra, astrabe est, aut currus crates (*πέριματα*) habens, quo in pompa vtuntur virgines (nimirum Lacedæmonia) quum in Helenæ templum eunt. Quidam ferunt, ea habere imagines ceruorum aut vulturum, *γυπῶν*. Vulturum

rum etiam Grynæus habet. Mihi gryphum magis placet, cum ob irigelaphos, id est hircocercos: tum quia in Plutarcho hic est *γρυπών*, teste etiam Amiotot. Eustathius in versum Iliadis *ω, Ο γρυπών*, *πύριον* *δ' ἄσπετος* *ἰπ' ἀσπίδος*: docet id esse *κύννα* *σπον* apud Xenophontem (scribit enim duobus v) quod Homerus *πύριον* dicit: nempe cratem ex salignis viminibus contextam, quæ currai imponitur.

607. b. *Id abussit*] Annuisse Xenophon ait. Cr.

Ibid. c. *Nec defuit ei divina ira*] Xyl. vertit, *Nemesis inultum non est passa*. & annotat, *ἔπαυσε δὲ ἀργῶμα νεμεσίων*. Sed perspicuitati sensus putavi consulendum. Non cohortes autem, sed cohors Lacedæmoniorum ab Iphicrate est: cæsa: *μύρων* sci-

licet, quod quid sit, ipse in Pelopida explicat Plutarchus Historia est, apud Xenophontem libro quarto Rerum Græcarum.

610. c. *Cleombrotum*] In Græco est, *ὄμι δὲ τὸν υἱὸν Κλεόμβροτον*. Quod mendum sequutus Grynæus, Ageñlai filium fecit Cleombrotum. Quod fieri nullo modo potuit, quum alterius familiæ rex fuerit, & Agesipolide in regno successerit: quod paulo ante docuit Plutarchus. Fuit autem Cleombrotus Pausaniæ F. Agesipolidis frater: quo mortuo sine liberis, regnum ad eum rediit. Pausanias lib. 3.

612. a. *Quippe habere Xenophon ait, &c.*] Principio libelli qui Symposium inscribitur.

IN POMPEIUM ANNOTATIONES
Guil. Xylandri & Herm. Crusærii,
interpretum.

619. d. *Oculorumque lenis modulatio*] Xyl. vertit, *Oculorumque faciles motus*. & annotat, *ὅτι ὡς τὸ πῦρ ἔχει τὴν ὕμνησιν ἢ ὕμνησιν*. Miserrime omnium hæc Pompeii vita est ab interprete tractata: quum quidem mihi vix alia tam studiose & eleganter videatur à Plutarcho scripta. Errores ergo persequi nisi ubi id utilitas requireret, superfedebō. *ῥυθμὸς* quid sit in poetica, & musica explicare hoc loco nolo. Hic enim accipio concinnos motus oculorum, quum etiam Græci grammatici testentur *ῥυθμὸν εἶναι τὴν τῆς κινήσεως ταχύν*. *ὕψος* mollitiem (vt ita dicam) facilitatemque motus significat. Nam *ὕψος* est etiam molle, flexile. vnde arcum Theocritus *κίραε ὕψος* dixit. de quo alibi: & in vita Alexandri, ubi de eadem re dicitur, est *τὴν ὕψος* *ἢ ὕμνησιν*.

621. b. *A quodam manipuli ductore*] Xyl. vertit, *A quodam centurione*. & annotat, *ὅτι πρὸς τὸν λοχαγόν*. Tudertinus, Qui insidias ipsi locauerat. quasi vero id sit *λοχαγός*: aut *λόχος* insidias tantum, non etiam centuriam, passim significet. vnde *ἀρχαγορία λοχίας* in Romana apud Græcos historia, & *λοχαγός*. Cæterum aliter mortem Cinnæ Liuius lib. 83. & App. describunt.

622. d. *Verum quum ab eo mitteretur in Galliam*] Ad bellum Sertorianum, interpres putauit: itaque pro *Κελπηλά* legit *Κελπηλαία*. Verum multo post, & nequaquam à Sylla (nam is tum mortuus erat) sed L. Philippi suauis in bellum Sertorianum est missus Pompeius: tunc ad Metellum, qui cum Carbone & eius factionis ducibus colluctabatur.

623. d. *Abductum aiunt, vt vidit gladium stringi, locum &c.*] Ita etiam Valerius Maximus lib. 9. cap. De cupiditate vita. Cicero lib. 9. Epist. famil. ad Papyrium Patum, Lilybæi occisum dilerte tradit: Appianus retractum ex Collyra insula, in quam ex Sicilia profugerat. Qui paulo post Sihenis Himeræus dicitur, eum Plutarchus in Ciuilibus præceptis Sthenonem Mamertinum introducit.

624. b. *Memmium*] In Græco *Μόμμιον* est, Mummium. Ego autem emendare locum volui, & restituo *Μέμμιον*. Memmiam bello Sertoriano in campis Saguntinis occidisse, supra in vita Sertorii est demonstratum. Cicero pro L. Balbo: Cæterum, inquit, accusator fatetur hunc in Hispania durissimo bello cum Q. Metello, cum M. Memmio, & in classe & in exercitu fuisse: & vt Pompeius in Hispaniam venerit, Memmiamque habere quaestorem cœperit, nunquam à Memmio discessisse, Orosius autem lib. 5. cap. 23. de Sertoriano bello loquens ait: Multa inter eos præterea prælia gesta sunt: Memmiam quaestor Pompeii, idemque vir sororis eius, occisus est. Amiotus non recte Memmiam fratrem sororis Pompeii dixit.

625. d. *Duos populus Maximos dixit, Valerium, quod disfidem ab se senatum in concordiam secum reduxisset*] Quum in sacrum montem plebs recessisset, M. Valerius, frater Poplicolæ & M. Valerii qui non multo ante in pugna ad lacum Regillum occubuerat, dicendo sedauit discordias: itaque primus ob eam rem Maximus est appellatus. Hæc fere Cic. in Bruto. Fuit hoc anno V. C. C. C. L. X. Meminit huius quidem dictaturæ & Liuius lib. 2. & Dionysius lib. 6. sed neque ab eo reconciliatum patribus populum, neque de hoc cognomento quicquam afferunt. De Fabio Maximo etiam initio Fabii facta est mentio. Id autem quod de iure triumphandi sequitur, ex historia Romana multis locis est notum. vnum qui huc plurimum facit, de L. iiii lib. 31. adscripsisse in presentia sitis est. L. (inquit) Cornelio Lentulo triumphus negatus est. Res triumpho dignas esse censebat senatus: sed exemplum à

maioribus non accepisse vt qui neque dictator, neque consul, neque prætor rem gessisset, triumpharet.

627. c. *Metello Pio*] In Græco est *Ἀππίω*, insigni mendat quod non vidit Tudertinus, recepit Amiotus. Idem Tudertinus, quod de Sertorio dicitur, ad eum vltimum reliquias bellorum ciuiliū confluisse, inepte ad Pompeium detorsit: vt & paulo superius M. Brurum patris similem dixit, quum Plutarchus affirmer, neque bello, neque morte, eum patris simile fuisse: quod & verum est. Nam & in bello Pompeiano partes optimatum est sequutus, & libertatis ciuibus restituendæ causa Cæsarem necauit, & propter eam bello gesto periiit.

631. c. *Etiam vias eorum exscensione facta infestabant*] *τὰς δὲ δὴ ἐκείνους*. Quod dicendi genus videtur insolens. Ac fortassis scripserat non *ἐκείνους*, sed *αὐτοὺς*: vt fuerit, *Diripiebant eā que ex reditibus ad eos adferebantur*. aut scriptum fuit *ἐκείνους*, *Insidiabantur eis iter facientibus*: quomodo suspicor legisse Amiotum. Paulo ante Iunonis templum in Lucania ponitur à nobis. est autem in Græco, *ἐν Λυκαονίᾳ*. Ego nullum memini me vsquam legisse nominari Leucanium. Existimō autem eum de antiquissimo Iunonis Lacinia (nam prope Lucaniam est Lacinium) fano intellexisse, de quo cum multageographi, tum Lycophron etiam, & eius interpres Zetzes.

632. c. *Vt superuolitans foro cornus caligine captus atque inturbam sit delapsus*] *τὴν φωνήναι καὶ καταπίσειν*. Quid sibi velit *τὴν φωνήναι*, Excacari, non plane allequor: mendum quidem puto. Simile exemplum, & disputatio eadem, est supra in vita T. Flamini.

634. b. *Nam neque Achillem, &c.*] Locus est libro Iliadis 22.

636. b. *Quod recte plerique à Theophane conuictum malitiosè confictum*] Altum inepte vertit (vt & superiora de Alcæo Sardiniano, & quæ mox sequuntur, & pleraque) Tudertinus: quum sit in Græco *κακοήθηναι*, Maliguum scilicet mendacium: à quo vitio non fuisse purum Herodotum, Plutarchus noster in libello *ὅτι Ἡρόδοτος κακοήθηναι* demonstrat. Rutilius autem hic est, quem Cic. pro Rabirio Posthumo crudelitatem Mithridatis in togatos scribit mutatione vestis effugisse, Plurimam eius exilii mentio apud eundem, & alios Historiam ab eo scriptam cum alii citant, tum in Mario noster. Quis autem & qualis fuerit C. Pompeius Strabō, Magni patet, satis ex historicis bellum Mithicum describentibus manifestum est: & initio huius libri obiter indicatum à Plutarcho.

640. c. *Pulcherrima gymnasia*] Xyl. itidem *Gymnasia* vertit: annotatque, *ἢ ἐπιπέλα*. D uersoria vertit interpres, quasi si legisset *ἢ ἐπιπέλα*. Siquidem apud Suidam est, & Varinum, *ἢ ἐπιπέλον*, *τὸ παρὰ τὸ πηλὸν ἢ ἐπιπέλον*, ἢ *καταπέλας*. Sane Athenæus lib. 10. ait propterea fingi Heben in conuiuio fundere vinum quod *ἢ ἐπιπέλα* dici soleant *τὰ συνεπίσια*, id est Conuiuia. Addit in vigesimum Iliadis librum Eustathius, aliquando *ἀσπυρον* *συναρπυρὴν* hoc vocabulo designati, id est, parum graue aut seuerum consilium. Verum horum neutrum puto huc facere. Iu-fra quidem de amore Iulia in Pompeium hæc vox ita repetitur vt appareat ambulationes *ἀσπυρον* vel *gymnasia* vel ali-quid tale fuisse.

641. d. *Contra Hermagoram heretorem*] Monstrose hæc peruertit Tudertinus, quum quidem sint planissima, & epistolam Posidonii ad Hermagoram neticio qualem cōfluxit. Est autem is Hermagoras cuius multa apud ipsum Cicero-nem est in libris Rhetoricis mentio. Atque haud scio Plutar-